

re were 40 papers read at the seminar, of which the most interesting for the Yugoslav participants were those on the material which can be also found in Yugoslavia. The Jewish historical museum from Belgrade was represented by a paper on Jewish painters and sculptors in Yugoslavia and on the art collection of the Jewish historical museum in Belgrade.

● Tradicijski lončarski centri u Plešivičkom prigorju

Dragica Cvetan

Zavičajni muzej Jastrebarsko, Jastrebarsko

Priljeno: 5. 12. 1985.

Tematska izložba o lončarstvu Plešivičkog prigorja otvorena je 24. 5. 1985. povodom Smotre kulturnog i umjetničkog stvaralaštva općine Jastrebarsko i Međunarodnog dana muzeja u zasad jedinoj osposobljenoj prostoriji Muzeja, u dvorcu Erdödyjevih u Jastrebarskom. Otvaranju izložbe prisustvovali su muzeolozi i ostali kulturni radnici iz Zagreba, kao i domaći posjetoci i društveno-politički radnici. Izložbu je otvorio Tomislav Šola, direktor Muzejskog dokumentacionog centra.

Na samom otvorenju lončarsku je vještinu demonstrirao lončar Ivan Linta iz Rastoka i tako prisutnim posjetiocima prikazao svoje predajno umijeće lončarenja na nožnom lončarskom kolu. Dok je on rukom vješto oblikovao nekoliko različitih posuda, njegov sin sa snahom prodavao je u Karlovcu na sajmu lončarsku robu, a druga snaha je čuvala vatru u lončarskoj peći koju je Ivan prethodno dobro naložio.

Posjetioци su mogli kupiti i tradicijske oblike prigorjskih lončarskih posuda kao i one proizvode koje današnje suvremeno tržište traži. Povodom izložbe tiskan je i katalog s brojnim ilustracijama i fotografijama o postupku izrade lončarske robe lončarskim oblicima iz bogate muzejske dokumentacije jastrebarskog muzeja.

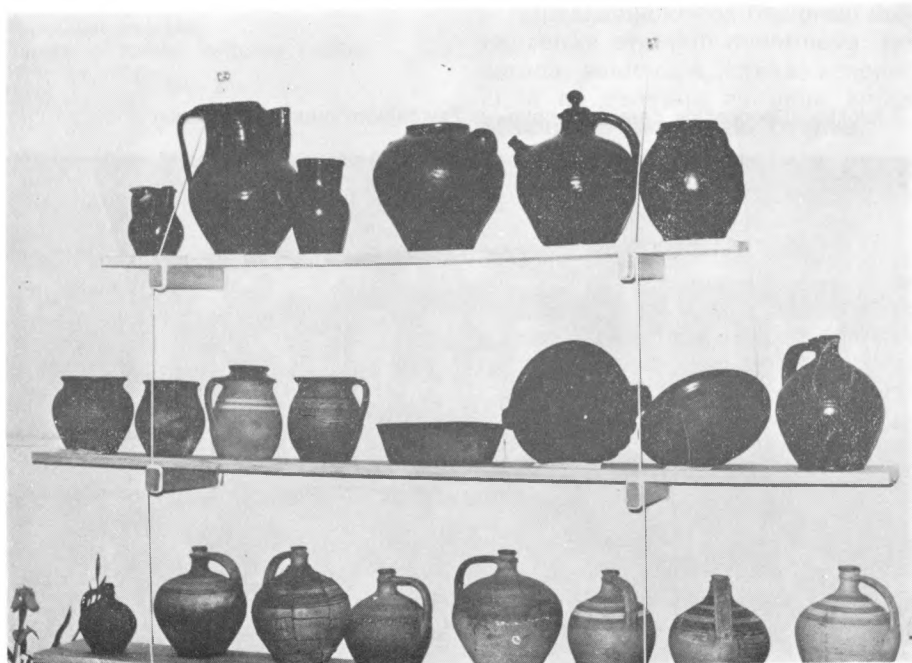
Tradicijsko lončarstvo kao rukotvorskа vještina ima posebno mjesto u muzeološkoj koncepciji stalnog postava tradicijske materijalne kulture jastrebarskog kraja. Tim novim postavom veća pažnja bit će posvećena tradicijskim zanatima jastrebarskog trgovišta i njegove okolice.

U okolici Jastrebarskog, u Plešivičkom prigorju, od davnine su poznata tri tradicijska lončarska centra Petrovina, Brezari i Rastoki. Dok je u Petrovini i Brezarima ovo rukotvorskо umijeće zamrlo još po-

četkom stoljeća, u Rastokima još uvijek rade četiri kuće lončara: Stjepan Stipković sa sinom Stjepanom, Stjepan Šošarić, Imbro i Franjo Šošarić, te Ivan Linta s mladim sinom Stjepanom. Lončarija je Rastočanima bila samo dopunska djelatnost, a glavna im je djelatnost bila poljoprivreda i obrada zemlje. Poznato je i pamti se da su se još početkom stoljeća lončarijom bavili i lončari u susjednom selu Petrovini, poznati kao »petrovački lončari i pečari«. Lončara je bilo i u susjednim Brezarima, jer su prirodni uvjeti pogodovali razvoju tog rukotvorstva. Naime, potrebnu sirovinu — bjelkastu, žučkastu i crvenkastomedu glinu pogodnu za izradu posuda lončari su kopali po obližnjim šumama, a dok su radili tzv. »crne lonce«, kopali su i crnu zemlju. Radi jačine dodavali su joj pijesak, a prirodne su boje (engobu) pravili od crvene i bijele zemlje. Pečene posude su zatim glazirali ocaklinom žute ili zelene boje koju su kupovali u trgovinama, a potom je ručno mljeli na žrvnjevima. Rastočki lončari izrađuju svoju robu na nožnom lončarskom kolu, savršenijem tehničkom pomagalu od ostalih pomagala, koje se do naših dana pokretalo nogom, dok se danas koristi električni pogon. Lončarija izrađena na nožnom lončarskom kolu odlikuje se tanko izvučenim stijenkama, glatkoćom površine, pravilnom okruglinom predmeta, funkcionalnošću pojedinih oblika ukrašenih engobom i ocaklinom. Proizvodnjom se bave isključivo muškarci, a žene tek povremeno pomažu u nekim poslovima.

Izložba prikazuje proces proizvodnje lončarske robe: pripremu zemlje, oblikovanje iz jedne grude zemlje, sušenje, prvo pečenje, glaziranje, drugo pečenje i sortiranje. Pored sprava i pomagala koji služe u ovom rukotvorstvu, prikazani su i tipični tradicijski oblici lončarstva u Prigorju, a svi su iz fonda Zavičajnog muzeja u Jastrebarskom. Tradicijski oblici su krugle (posude za vodu), krugle octenke (posude za ocat), lonci za mlijeko i preradu mlijeka, lonci za mast, vrčevi za vino, posude za pripremanje i pečenje kolača i drugih jela. Osim tradicijskih oblika danas lončari izrađuju i komercijalnu robu — posude za cvijeće, zdjele, pekve — posude za pečenje peradi, tanjure za daljnju obradu, suvenire različitih oblika i

Dio postave izložbe Tradicijski lončarski centri u Plešivičkom prigorju, Zavičajni muzej Jastrebarsko

Lončar Ivan Linta na otvorenju izložbe Tradicijski lončarski centri u Plešivičkom prigorju, izrađuje glineni izljev na »zrnima«

dimenzija. Svi rastočki proizvodi u svojoj prirodnoj, ali i u smanjenoj veličini, mogu poslužiti kao prigodan suvenir ovog kraja.

ABSTRACT

Traditional pottery centres in Plešivičko Prigorje.

D. Cvetan

On the occasion of the International Day of the Museum in 1985, the Jastrebarsko Local Museum set up an exhibition on traditional pottery centres in Plešivičko Prigorje. It showed the development and process of earthenware production as well as the traditional products form the area. Traditional pottery has always had a special in the museological conception of the permanent display of the Jastrebarsko Local Museum.

Izložba koja bi mogla u svet

Miroslav Blagojević

Knjaževac

Primljeno: 10. 3. 1986.

Zavičajni muzej je u Domu kulture u Knjaževcu priredio nesvakidašnju izložbu — Dvopredne čarape Timoka.

Bio je to samo deo blaga narodne umetnosti, koje su sakupili profesori književnosti, pokojni suprugi Svetozar i Vidosava Popović, u 180 sela srednjeg i gornjeg Timoka.

Bogata zbirka (najverovatnije jedinstvena u svetu) koju čine 308 čarapa, pletenih, vunenih, album u boji brižljivo nacrtanih 240 čarapa, 734 ornamenata dvoprednih, 246 kompozicija i 800 tabli crno-belih motiva, pohvala je umešnosti timočkih pletilja, otrgnuta od zaboravu poslednjem času naleta konfekcije.

Čitav izložbeni prostor, maštovito osmišljen kao otvorena škrinja (priređivač je etnolog Dušica Živković), uvode posetioce u magičan svet prepletaja. Bili su to čitavi mozaički ćilimi s bojama i nijansama, koja ni savremena tehnologija bojenja ne poznaje. Izložbu prati bogato opremljen katalog, koji su likovno osmislili tehnički urednici Zoran Živković i Dragoljub Sandilić.

Ovo je dosad najuspešnije izlaganje čarapa, koje svojom raznolikošću, bogatstvom i vrednošću predstavlja čitav jedan muzej, s pravom proglašen kulturnim dobrom Srbije 1965. godine.

Izložba će se organizovati i u muzejima Zaječara, Bora, Negotina, Etnografskom muzeju u Beogradu i Muzeju Medimurja u Čakovcu.

ABSTRACT

An exhibition fit to go abroad

M. Blagojević

The local museum in Knjaževac presented an exhibition of double-yarn stockings from Timok, belonging to its rich ethnographic collection. This part of the museum's holdings has been pronounced a cultural treasure of Serbia.

Signalizacijske table muzejskih jedinica Centra za zaštitu kulturne baštine Hvar

Marinko Petrić

Centar za zaštitu kulturne baštine, Hvar

Primljeno: 10. 4. 1986.

Centar za zaštitu kulturne baštine Hvar postavio je tokom proljeća 1985. g. nove metalne table za svoje muzejske jedinice u Hvaru, i to za kazalište (2 table), Galeriju »Arsenal« (2 table), Arheološku zbirku i lapidarij dr Grga Novak (3 table), te za zgradu Centra — letnjikovac Hanibala Lucića (1 tabla). U Starom gradu su također postavljene table, zahvaljujući finansijskoj pomoći Mjesne zajednice i ing. Iva Politea, i to za Pomorsku zbirku i Galeriju J. Plančić (2 table), te za Tvrdalj i Etnografsku zbirku. U Gdinju je postavljena slična tabla koja signalizira ured povjerenika zaštite u tom mjestu.

Table je zajedno s potpisanim dizajnirao suradnik Centra, hvarski umjetnik Nikša Barišić. Tipološki su ujednačene. Na svijetlo-oker podlozi (boja muzeja i ostalih kulturnih ustanova) crnim slovima tipa helvetica dan je naziv institucije, te kratka legenda o spomeniku u kom je zbirka smještena, i to na hrvatskom i engleskom jeziku. Table imaju tipiziran format 50 x 30 cm, a izradene su u radionici »Obnova u Splitu.

Nastojeći ćemo s vremenom da sve muzejske jedinice na otoku dobiju

S izložbe »Dvopredne čarape Timoka« u Zavičajnom muzeju Knjaževac

